

Քաղաքականության համառոտագիր

Բնապահպանական կառավարում

Բնապահպանական կառավարումը որոշիչ դեր ունի բնական ռեսուրսների կառավարման, կայուն զարգացման նպատակների իրականացման համար կարողություններ ունենալու և ազգային կլիմայադիմացկունության ամրապնդման գործում: Տեղական համատեքստում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման իրականացման թերացումները, շրջակա միջավայրին վերաբերող որոշումների կայացմանը հանրության բովանդակալից մասնակցության ապահովման հարցերում վարչական սխալ գործելակերպերն առաջացնում են անվստահություն ոլորտը ղեկավարող մարմինների գործողությունների նկատմամբ և մշտապես հանգեցնում միջհամայնքային կոնֆլիկտների:

Մշտադիտարկումն իրականացվել է լավ մշակված մեթոդաբանության հիման վրա՝ բազմազան գործիքների օգտագործմամբ, և արդյունքները հիմնված են հստակ ցուցանիշների վրա, որոնցով գնահատվում է ներպետական օրենսդրության համապատասխանության աստիճանը ԵՄ-ի վերաբերելի օրենսդրությանը: Սույն զեկույցի առաջարկությունները նպատակ ունեն բարձրացնել օրենսդրության և քաղաքականությունների մոտարկման գործընթացում համակարգվածությունը՝ այդ թվում ՀԸԳ-ի արդյունավետ և նպատակամղված կիրարկումն ապահովելու համար ճանապարհային քարտեզ մշակելու հարցում դիտարկումների միջոցով:

սույն մշտադիտարկման արդյունքներով հիմնավորվում և անհերքելիորեն հաստատվում է, որ ներպետական օրենսդրությունը և ինստիտուցիոնալ համակարգը չեն համապատասխանում բնապահպանական պատշաճ կառավարման հարցերին առնչվող ԵՄ վերաբերելի կանոնակարգերին: Անհամապատասխանությունը կապված է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման ողջ համակարգի արժանահավատության հետ: Շրջակա միջավայրի վրա որոշ պետական և մասնավոր նախագծերի ազդեցության գնահատման մասին թիվ 2011/92/ԵՄ հրահանգի իմաստով՝ անհամապատասխանությունը վերաբերում է հիմնարար խնդիրների, որոնք խաթարում են պետական մարմինների մասնագիտական իրավասությունը՝ կայացնելու հիմնավորված որոշումներ, ինչպես նաև ընդունված որոշումների, գործողությունների կամ անգործության օրինականությունը:

Ինչ վերաբերում է նախագծերի և ծրագրերի Ռազմավարական Էկոլոգիական գնահատման ընթացքում հանրության պատշաճ մասնակցությունն ապահովելու պարտավորությանը, ներպետական օրենսդրությունը նույնիսկ չի սահմանում լիազոր մարմիններ նշանակելու չափանիշներ՝ ՌԷԳ-ի ընթացքում համապատասխան հանրային խորհրդակցություններ ապահովելու համար: Թեև ՇՄԱԳ օրենքում և դրանից բխող ենթաօրենսդրական ակտերում կատարվել են օրենսդրական փոփոխումներ՝ կարգավորելու հանրային ծանուցման և խորհրդակցություններին մասնակցության մեխանիզմը, ներպետական օրենսդրության բովանդակությունը չի համապատասխանում ՌԷԳ-ին վերաբերող ԵՄ 2003/35/ԵՀ հրահանգի՝ խորհրդակցություններին մասնակցելու իրավունք ունեցող հանրությանը ՌԷԳ գործընթացին ներգրավելու պահանջին:

Հետաքրքիր է, որ ՀԸԳ-ի կիրարկման ճանապարհային քարտեզով նախատեսված և թիվ 2003/4/ԵՀ հրահանգի (Շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիություն)

մոտարկման համար սահմանված օրինաստեղծ գործողություններից ոչ մեկը չի իրականացվել ներառյալ

- «շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվություն» տերմինը սահմանելու գործնական միջոցներ ձեռնարկելը և կիրառելի բացառություններ սահմանելը,
- շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիության մասին նոր օրենք ընդունելը
- պետական մարմինների կողմից շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հասանելի դարձնելու կանխատեսելի իրավական մեխանիզմի ապահովումը, ինչպես նաև
- տեղեկատվության տարածման համակարգի ստեղծումը:

Չի ընդունվել «Շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիության մասին» նախատեսվող օրենքը, «Տեղեկատվության ազատության մասին» գործող օրենքում «շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվություն» եզրույթը սահմանելու համար օրենսդրական փոփոխություններ չեն իրականացվել:

ՀԸԳ-ի 48-րդ հոդվածի «ա» կետի իրականացման իմաստով՝ Հայաստանի Հանրապետության Ընդհանուր բնապահպանական ազգային ռազմավարության մշակումը նույնիսկ նախատեսված չէ Ճանապարհային քարտեզով: Այն չի մշակվել և նույնիսկ չի նախագծվել:

Եզրակացություններ և առաջարկություններ ՀԸԳ-ի թիվ 2011/92/ԵՄ հրահանգի վերաբերելի հոդվածների իրականացման վերաբերյալ.

Չնայած Ճանապարհային քարտեզում ներկայացված հավաստիացումներին՝ կապված ԵՄ կարգավորումներին ՇՄԱԳ օրենսդրության վերաբերելիության հետ, առկա են հիմնարար բացեր՝ կապված ՇՄԱԳ-ի իրականացման համար պատասխանատու մարմնի վարչական իրավասությունների և ինստիտուցիոնալ կարողությունների հետ: Փաստացիորեն, հանրային առողջության և մշակութային ժառանգության վրա ազդեցության գնահատումը պատշաճ կերպով չի իրականացվում տվյալ ոլորտում կոնկրետ իրավասություններում եցող պատասխանատու մարմինների կողմից, ինչպես սահմանված է թիվ 2011/92/ԵՄ հրահանգի 6(1) հոդվածով: Տարբեր վարչական մարմինների կողմից ներկայացված կարծիքները, որոնց նպատակն է նպաստել ՇՄԱԳ պաշտոնական եզրակացության մշակմանը, չունեն բովանդակային և ընթացակարգային պատշաճ կանոնակարգում:

Նախաձեռնողի կողմից ՇՄԱԳ հաշվետվություններում գիտականորեն հիմնավորված և հավաստի տվյալներ ներառելու իրավական պահանջի բացակայության և համալիր ՇՄԱԳ իրականացնելու ինստիտուցիոնալ կարողությունների բացակայության պայմաններում խաթարվում է ՇՄԱԳ գործընթացի հանդեպ ողջ ինստիտուցիոնալ վստահությունը և կասկածի տակ է դրվում դրա արդյունքում ստացված փորձաքննական եզրակացությունների հիմնավորվածությունը:

Հանրության հետ խորհրդակցությունների վաղ փուլում հանրությանը տրամադրվող անբավարար տեղեկատվությունը հանգեցնում է որոշումների կայացման ընթացակարգերում շահագրգիռ խմբերի արդյունավետ մասնակցությունն ապահովելու պահանջի չկատարմանը, ինչը սահմանված է թիվ 2011/92/ԵՄ հրահանգի 6(2) հոդվածում:

Նշված իրավական և ինստիտուցիոնալ ձախողումները խաթարում են շրջակա միջավայրի հարցերում որոշումներ կայացնողների գործառնական կարողությունը, ընդհանուր առմամբ, բնապահպանական կառավարման համակարգը: Դրա բացակայությունը հանգեցնում է մշտական բախումների պետական և քաղաքային իշխանությունների միջև, ինչպես նաև միջհամայնքային կոնֆլիկտների՝ տեղական համայնքների միջև, հատկապես հանքարդյունահանման ոլորտում:

Հաշվի առնելով խնդիրների բնույթը՝ դրանց կարգավորմանն ուղղված իրավական և ինստիտուցիոնալ փոփոխություններ կարող են իրականացվել կառավարության և Ազգային ժողովի կողմից: Կառավարությունը պետք է ստեղծի Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման նոր մարմին և ընդունի դրա կանոնադրությունը՝ այդ մարմինն շնորհելով ՇՄԱԳ/ՌԷԳ իրականացնելու համապարփակ լիազորություններ:

Առաջարկություն 1. Կառավարությունը պետք է հիմնի լիազոր մարմին, որն իրավասու կլինի և կունենա բավարար կարողություններ՝ իրականացնելու համալիր և համապարփակ ՇՄԱԳ/ՌԷԳ:

Առաջարկություն 2. Ազգային ժողովը պետք է նախաձեռնի օրենսդրական փոփոխություններ ՇՄԱԳ օրենքում և սահմանի հստակ պահանջներ նախաձեռնողի կողմից տրամադրվող տեղեկատվության շրջանակի վերաբերյալ՝ մոտարկված թիվ 2011/92/ԵՄ հրահանգի 5(1) հոդվածին և Հավելված IV-ին:

Առաջարկություն 3. Կառավարությունը պետք է մշակի ՇՄԱԳ և ՌԷԳ փորձաքննության պարտադիր իրավական ուժ ունեցող մեթոդաբանություն՝ հիմնված Գործողության շրջանակի վերաբերյալ ԵՄ ուղեցույցի, Նախնական գնահատման վերաբերյալ ԵՄ ուղեցույցի, ՇՄԱԳ հաշվետվության վերաբերյալ ԵՄ ուղեցույցի և Կլիմայի փոփոխության և կենսաբազմազանության ինտեգրման մասին ԵՄ ուղեցույցի վրա:

Առաջարկություն 4. Կառավարությունը պետք է փոփոխություններ նախաձեռնի ՇՄԱԳ օրենքում և դրան հաջորդող Հանրային ծանուցման և ՇՄԱԳ/ՌԷԳ-ին մասնակցության մասին ՀՀ կառավարության որոշման մեջ՝ ստեղծելու հետադարձ կապի հստակ և ճանաչելի ընթացակարգ՝ հանրային լուսման ընթացքում ներկայացված դիտարկումները և առաջարկությունները հաշվի առնելու հարցում պատշաճ ջանասիրության գործադրումը հիմնավորելու համար:

Առաջարկություն 5. Ազգային ժողովը պետք է ընդունի շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիության մասին նոր օրենք, որը պատշաճ և համապարփակ կերպով կկարգավորի շրջակա միջավայրի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիության ընթացակարգերը:

Հեղինակ՝ Արթուր Գրիգորյան | art.grigorian@gmail.com

Մույն հրապարակումը պատրաստվել է Եվրոպական միության ֆինանսական աջակցությամբ: Դրա բովանդակության պատասխանատվությունը կրում է բացառապես հեղինակը՝ Արթուր Գրիգորյանը, և պարտադիր չէ, որ այն արտահայտի Եվրոպական միության տեսակետները: